

***Dr Agnieszka Itendo-Milewska, mgr Izabela Kaczyńska,
dr Marek Jastrzębski***

Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku

**OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA:
ZMIENIAJĄCA SIĘ PRZESTRZEŃ ŻYCIA
WSPÓŁCZESNEGO CZŁOWIEKA
– SZANSE, ZAGROŻENIA, WYZWANIA**

Białystok 23 maja 2014

Konferencja odbyła się dnia 23 maja 2014 roku w siedzibie Niepaństwowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Białymstoku. Organizacją przedsięwzięcia zajmowała się Katedra Pedagogiki, pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Jadwigi Izdebskiej, Katedra Psychologii, na czele z prof. zw. dr hab. Ewą Drozda-Senkowską oraz Zakład Bezpieczeństwa Wewnętrznego, kierowany przez dra Zbigniewa Siemaka. Całość konferencji została zorganizowana przy stałej współpracy i konsultacji z władzami uczelni: Panią Kanclerz Leontyną Jakoniuk oraz Panem Dyrektorem Adamem Jakoniukiem. W skład Komitetu Naukowego Konferencji weszli: prof. zw. dr hab. Jadwiga Izdebska, prof. zw. dr hab. Ewa Drozda-Senkowska oraz dr Zbigniew Siemak. W składzie Komi-

tetu Organizacyjnego znaleźli się także: mgr Izabela Kaczyńska, dr Agnieszka Ilendo-Milewska oraz dr Wiesław Smolski.

Obrady Konferencji rozpoczął Jego Magnificencja Rektor NWSP w Białymstoku dr Marek Jasiński, prof. NWSP. Jego Magnificencja Rektor powitał serdecznie wszystkich uczestników, a szczególnie gości z zaprzyjaźnionych uniwersytetów – dr hab. Agatę Cudowską, dr hab. Katarzynę Laskowską z Uniwersytetu w Białymstoku, prof. zw. dr hab. Ewę Olszewską oraz prof. zw. dr hab. Marię Mantur. Dr M. Jasiński przywitał gości ze Słowacji dr hab. Ewę Klčovanską, prof. zw. dr hab. Mariana Mraza z Uniwersytetu w Trnawie i dr hab. Ewę Naništową z Uniwersytetu w Bratysławie. Do NWSP przybyli również dr hab. Danuta Opozda z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, dr Bogdan Chmieliński z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, dr Stanisław Zarobny z Akademii Pomorskiej, podinspektor Bogusława Łuksza z Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku a także Marian Maciejewski Dyrektor Centrum Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta w Białymstoku.

Wprowadzenia merytorycznego w problematykę konferencji dokonała prof. zw. dr hab. Jadwiga Izdebska, która zwróciła uwagę na konteksty znaczeniowe tematu konferencji stawiając główne pytanie badawcze: czym jest w istocie przestrzeń życia współczesnego człowieka, w jakim sensie zmienia się i może stanowić szansę, zagrożenie bądź wyzwanie? Pani Profesor przypomniała formułę Floriana Znanieckiego, wedle której przestrzeń jest dana człowiekowi ze współczynnikami humanistycznym, jako zawsze czyjaś przestrzeń, jakościowo różnorodna, zmienna, dodatnio lub ujemnie oceniana. Dalej głos zabrała prof. zw. dr hab. Ewa Drozda-Senkowska na temat psychologicznych aspektów przestrzeni życia współczesnego człowieka w kontekście koncepcji psychologii ekologicznej Kurta Lewina. Z fascynacji Lewina we współczesnej psychologii pozostała m.in.: świadomość ryzyka redukcjonizmu psychologicznego, przyjęcie różnych poziomów wyjaśniania zjawisk (indywidualny, grupowy, społeczno-środowiskowy), fascynacja kontekstem, rozważania na temat motywacji. Przede wszystkim zaś owocem fascynacji Lewina jest nowa dziedzina – psychologia środowiskowa, która uświadamia, że środowisko jest istotnym wektorem uwarunkowań człowieka. Z kolei

dr Zbigniew Siemak zaproponował wprowadzenie w problematykę przestrzeni życia współczesnego człowieka w ujęciu nauk o bezpieczeństwie. Zwrócił uwagę, że potrzeba bezpieczeństwa należy do podstawowych elementów przestrzeni życia współczesnego człowieka, a szczególna rola nauk o bezpieczeństwie polega na wieloaspektowym badaniu tego problemu.

Moderatorami obrad plenarnych byli: J.M. Rektor dr Marek Jasiński oraz dr Agata Popławska. W tej części prof. zw. dr hab. Jerzy Niemiec zabrał głos na temat pedagogicznych kontekstów przemian widnokręgów życia. Prelegent zwrócił uwagę na pedagogiczny aspekt szeregu zmian w przestrzeni życia współczesnego człowieka. Między innymi, wskazał znaczenie sporu o wartości pomiędzy aksjocentryzmem i pajdocentryzmem w kontekście zmian w edukacji. Prof. zw. dr hab. Tadeusz Wieczorek omówił projektowanie badań pedagogicznych, zauważając, że wpływ paradygmatu postpozytywistycznego na projektowanie badań pedagogicznych jest nadal znaczący. Przejawia się on w dominacji metod ilościowych nad jakościowymi. Istnieje zatem potrzeba by dziś, w badaniach pedagogicznych, integrować metody ilościowe i jakościowe, stosując metody mieszane.

Dr hab. Michał Balicki poruszył zagadnienie przedmiotów i podmiotów współczesnych zagrożeń edukacyjnych zwracając uwagę na związek zagrożeń edukacyjnych z przestrzenią życia współczesnego człowieka. Mówca zauważył, że wiele zagrożeń edukacyjnych koncentruje się wokół problemu wolnej (nienarzuconej odgórnie) edukacji. Wśród tych zagrożeń warto wymienić: niską jakość edukacji, rynkową presję na instytucje organizujące proces edukacji, niskie nakłady na edukację, duże marnotrawstwo czasu, przedwczesne kończenie procesu edukacji, a także uzależniania, przemoc i agresję, które wkraczają w przestrzeń edukacyjną.

Treść prezentacji *Koncepcja koherencji w przewyżnianiu zagrożeń i budowaniu poczucia bezpieczeństwa personalnego* szczegółowo omówiła dr hab. Agata Cudowska. Referat ten koncentrował się wokół tezy, wedle której wysokie poczucie koherencji, rozumianej jako całościowa orientacja człowieka, sprzyja kształtowaniu wysokiego poczucia bezpieczeństwa personalnego. Prelegentka zwróciła uwagę na trzy aspekty poczucia koherencji

– zrozumiałość, zaradność oraz sensowność. Wszystkie one rozwijają się w toku socjalizacji, nabywania doświadczeń przez jednostkę podczas dorastania i dojrzewania. Tym samym mogą być również kształtowane w procesie edukacji. Ostatecznie zatem, edukacja powinna mieć na celu umożliwienie jednostce zdobywania wysokiego poczucia zrozumiałości świata, silnego poczucia zaradności i sensowności. Wszystko to razem przekłada się na wysokie poczucie koherencji i zarazem sprzyja kształtowaniu się dużego poczucia bezpieczeństwa personalnego.

Z kolei prof. zw. dr hab. Piotr Majer mówił o „*Pewności*” do emerytury w świetle procesów demograficznych. W referacie podjęto temat bezpieczeństwa personalnego w aspekcie pewności zabezpieczenia emerytalnego. Zwrócono uwagę na dwie funkcje zabezpieczenia emerytalnego – zabezpieczenie materialne dla osób w podeszłym wieku, a także ekwiwalent związany z wcześniejszą pracą zawodową. Prelegent wykazał słuchaczom historyczne i ekonomiczne uwarunkowania współczesnych systemów emerytalnych, porównał też systemy przyjęte w różnych państwach europejskich. Pan Profesor podjął się również próby przewidywania przyszłych tendencji w zakresie systemów emerytalnych. Niestety w świetle procesów demograficznych i ich konsekwencji, tzn. tendencji do podnoszenia wieku emerytalnego i postulowania zastąpienia dotychczasowego systemu tzw. emeryturą obywatelską bądź również emeryturą kapitałową, nie można mieć „pewności” emerytury.

Po krótkiej przerwie kawowej dalej obradowano na sesji, której moderatorami były prof. zw. dr hab. Ewa Drozda-Senkowska oraz dr Joanna Nawrocka. Jako pierwszy wystąpił prof. zw. dr hab. Marian Mraz, z referatem *Przestrzeń człowieka i przestrzeń dla człowieka. Spatio-temporalny wymiar życia ludzkiego*, proponując w nim spojrzenie na problem przestrzeni życia współczesnego człowieka z perspektywy filozoficznej. Pan Profesor zwrócił uwagę na fakt, iż można mówić o „przestrzeni człowieka” i „przestrzeni dla człowieka”. Z tego punktu widzenia przestrzeń egzystencji człowieka łączy się z jej czasowością. Przestrzeń to uniwersalna sfera egzystencji i jawienia się sensu a czas to horyzont naszego istnienia. Ostatecznie, elementy przestrzeni życia człowieka wskazują na upływający czas, dlatego też istotnie można

mówić o spatio-temporalnym wymiarze życia ludzkiego. Człowiek to *homo-cosmicus* poprzez horyzont swoich najgłębszych pragnień, czyli dążenia do osiągnięcia absolutnej wolności w przestrzeni i nieśmiertelności w czasie.

Dr Marek Jasiński zapoznał uczestników konferencji z tematem *Lęk przed sukcesem jako znaczące zagrożenie psychologiczne na drodze do rozwoju osobistego*, koncentrując się na klinicznych aspektach zagrożeń związanych z przestrzenią życia człowieka współczesnego. Zwrócił uwagę na lęk przed sukcesem jako psychologiczne zagrożenie na drodze do rozwoju osobistego. Sukces jest czymś, czego każda jednostka pragnie, ale jednocześnie czasem boi się sukcesu z powodu jego ujemnych następstw. Tą niechcianą „ceną za sukces” może być: alienacja społeczna, osamotnienie (ze względu na niechęć do rywalizacji z osobą osiągnącą sukces), ujawnienie skrywanych bądź niechcianych cech osobowości (utrata dotychczasowego wizerunku), obawa przed „byciem na cenzurowanym”, przed eskalacją wymagań wobec siebie, negatywne uczucia towarzyszące osiągnięciu sukcesu niewłaściwymi moralnie metodami lub nieporozumienia w związkach damsko-męskich wywołane dominacją kobiety osiągnącej sukces.

W kolejnym referacie dr hab. Eva Naništova oraz dr hab. Eva Klčovanská przedstawiły własne badania na temat *Wolność i jej znaczenie dla studentów szkół wyższych w kontekście miejsca (porównanie w ramach miejsc w Polsce i na Słowacji)*. Autorki rozwiązywały trzy problemy badawcze: czy istnieją znaczące relacje między osobistą oceną a przeżywaniem wolności i znaczeniem miejsca? W jakich kategoriach respondenci opisują własne koncepcje wolności? W których atrybutach można zidentyfikować międzykulturowe różnice w pojmowaniu wolności? Efektem badań było ustalenie ciekawych zależności dotyczących znaczenia wolności w hierarchii wartości studentów szkół wyższych w kontekście miejsca. Przykładowo: dla respondentów z Polski najważniejsze obszary wolności to dziedzina materialno-ekonomiczna, prawa człowieka i dziedzina moralno-etyczna. Natomiast dla respondentów ze Słowacji najważniejsze obszary wolności to: tworzenie związków i dziedzina religijna.

Dr hab. Danuta Opozda prezentując temat *Kierunki zmian współczesnych modeli rodzicielstwa – wyzwania i zagrożenia* zaznaczyła, że rodzicielstwu można przyrzeć się z perspektywy cech uniwersalnych (stałych), a także z perspektywy cech zmiennych. Zmiany są dzisiaj zauważalne w modelach ról rodzicielskich. Jeden kierunek tych zmian, zdaniem prelegentki, zmierza od „modelu romantycznego” i „modelu swobody”, poprzez „rodzicielstwo powolne” do „rodzicielstwa refleksyjnego” i „niezależnościowego”. Drugi, natomiast przebiega od „progresywizmu” i „wzajemności”, przez „rodzicielstwo bliskości” i „rodzicielstwo świadome”, „zaangażowane”, po „rodzicielstwo generatywne” i „współzależności” (współzależności emocjonalnej zwłaszcza). Prelegentka uważa, że w kontekście zmian współczesnych modeli rodzicielstwa zagrożeniem jest to, że rodzicielstwo staje się kategorią pulsującą, migoczącą. Występuje jednocześnie radykalna wieloparadygmatyczność, która likwiduje normatywność i wywołuje brak ujęć syntetycznych. Niepokojący jest rozwój w kierunku „permissywizmu” i „rodzicielstwa relatywnie przyzwalającego”, stanowiąc wyzwanie dla teoretyków i praktyków.

Zagadnienie *Fałszywych alarmów bombowych jako zagrożenia przestrzeni społecznej* poruszyła dr hab. Katarzyna Laskowska. Zagrożenia dla przestrzeni życia współczesnego człowieka związane z fałszywymi alarmami bombowymi dotyczą zarówno społeczeństwa jak i państwa. Generują koszty społeczne i ekonomiczne związane z ewakuacją czasem dużej ilości osób, są zagrożeniem dla zdrowia i życia, gdy informacja dotyczy na przykład podłożenia bomby w szpitalu. Alarmy bombowe stanowią zagrożenie psychologiczne skoncentrowane na poczuciu braku bezpieczeństwa, podważają autorytet państwa, obciążają budżet państwa kosztami akcji organów ścigania. Wyzwaniem jest przede wszystkim wychowanie i wyedukowanie mądrego, odpowiedzialnego społeczeństwa, którego członkowie swoich porażek i frustracji nie będą realizowali poprzez powiadamianie organów ścigania o fałszywych alarmach bombowych.

Poglądy prezentowane w wystąpieniach spotkały się z ogromnym zainteresowaniem uczestników konferencji. W dyskusji prof. zw. dr hab. Ewa Drozda-Senkowska zapytała prof. zw. dra hab. Mariana Mraza o jego opinię na temat związku pomiędzy zagro-

żeniami oraz wyzwaniem w przestrzeni życia współczesnego człowieka. Pan Profesor opowiedział się za ścisłym związkiem pomiędzy tym, co stanowi wyzwanie i tym, co stanowi zagrożenie – w analogii do związku pomiędzy czasem i przestrzenią życia człowieka. Dr Joanna Nawrocka odnosząc się do wystąpienia dra Marka Jasińskiego zauważyła, że z reguły ludzie posługując się terminem „sukces” rozumieją go w wąskim znaczeniu. Pani Doktor zasugerowała, że może należy szerzej propagować rozróżnianie określeń „sukces” i „osiągnięcie”. Zwróciła również uwagę, że sukces może grozić społecznym ostracyzmem, gdyż istnieje zjawisko w psychologii znane jako „kąpanie się w cudzej chwale”. Zapytała również prelegenta o relacje pomiędzy wyzwaniami i zagrożeniami w kontekście jego referatu. Dr Marek Jasiński w odpowiedzi stwierdził, że w kontekście drogi do sukcesu możliwe są różne typy związków pomiędzy tymi kategoriami. Prof. zw. dr hab. Ewa Drozda-Senkowska zadała pytanie związane z tematyką referatu dr hab. Evy Naništovej i dr hab. Evy Klčovanskéj: jak kategoria wolności w świetle ich referatu jest związana z kategoriami zagrożenia i wyzwania? Zdaniem prelegentek zagrożeniem jest spadająca wrażliwość w odbieraniu wolności jako ważnej wartości, ponieważ dzisiaj wolność wydaje się czymś oczywistym. Wyzwaniem natomiast jest aksjologiczna kultywacja przez nauczycieli i edukację jednowymiarowego podejścia do wolności oraz nauczanie uczniów i studentów wyjścia z koncentracji wyłącznie na sobie samym. Dr Joanna Nawrocka zapytała dr hab. Danutę Opozde o proces towarzyszenia rodzica w rozwoju dziecka oraz rolę nakładania na dziecko ograniczeń w procesie wychowania. W odpowiedzi dr hab. Danuta Opozda podkreśliła asymetryczność relacji rodzic – dziecko w procesie wychowania. W tematyce fałszywych alarmów bombowych prof. zw. dr hab. Ewa Drozda-Senkowska zainteresowała się czy istnieją osoby, dla których sytuacja wywołana przez owe alarmy jest jednocześnie zagrożeniem i wyzwaniem. W odpowiedzi dr hab. Katarzyna Laskowska dała hipotetyczny przykład potwierdzający taką możliwość. Dr Marek Jasiński, wspominał, że podczas jego wizyty na Uniwersytecie w Trnawie miało miejsce ogłoszenie alarmu bombowego, na szczęście fałszywego, a wywołanego przez studentkę,

która w koszu na śmieci umieściła atrapę tykającego zegara, przygotowaną na zajęcia.

Po dyskusji odbyło się uroczyste wręczenie egzemplarzy pierwszego numeru czasopisma *Zagadnienia Społeczne*, którego wydawanie podjęła Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna. Dr Grażyna Kędzierska – sekretarz czasopisma – rozdała egzemplarze członkom Rady Naukowej Czasopisma, Kolegium Redakcyjnego oraz autorom artykułów. Następnie Pani prof. zw. dr hab. Ewa Drozda-Senkowska, jako redaktor naukowy oraz Kierownik Katedry Psychologii wręczyła egzemplarze książki *O więzi społecznej na Podlasiu i nie tylko. Refleksje i pytania psychologii społecznej* wszystkim autorom artykułów znajdujących się w tej publikacji. Każdy z pozostałych uczestników Konferencji również otrzymał egzemplarz czasopisma oraz książki.

Obrady pierwszej sesji panelowej *Przestrzeń współczesnego człowieka (dzieci, młodzież, osoby dorosłe) – w kontekście zachodzących przemian oraz nowych szans* prowadzili prof. zw. dr hab. Marian Mraz oraz dr Agata Jacewicz.

Dr Agata Popławska przedstawiając temat *Młodzież w przestrzeni aksjologicznej – teoria i badania* podkreśliła, że człowiek funkcjonuje w świecie różnorodnych wartości. Przestrzeń aksjologiczna to – według dr Agaty Popławskiej – sfera naznaczona myśleniem o wartościach, aksjologiczne doświadczenie podmiotu a także wymiar uwewnętrzniania wartości. Dr Agata Popławska wyróżniła w swojej prezentacji, za T. Kocowskim, pięć funkcji wartości: orientacyjną, integrującą, motywację w kierunku aktywności, meta decyzyjną, socjalizacyjną i gratyfikacyjną. Przybliżyła także funkcje wartości według innych autorów, między innymi według A. Sękowskiego i M. Szymańskiego. Dr Agata Popławska, przedstawiła badania własne 100 narracji na temat *Ja i moja sytuacja w świecie. Dziś i jutro*. Osiągnięte wyniki wskazują, że badani (wśród nich wolontariusze, harcerze a także osoby ceniące wartości religijne) cenią wartości rodzinne, edukacyjne, allocentryczne i prospołeczne oraz są zorientowani na ich realizację w życiu.

Następnie dr Paweł Karpowicz omówił zagadnienie *Człowiek wobec środowiska naturalnego – dynamika zmian cywilizacyjnych* wskazując, że ostatecznie aktualne społeczeństwo będzie

ocenione z punktu widzenia stanu ekologicznego świata. Autor analizował przemiany demograficzne w ciągu kolejnych epok oraz związane z tym problemy eksploatacji i zanieczyszczeń zbiorników wodnych, lasów, problemy żywienia ludności, pustynnienie ziemi, ginących gatunków zwierząt i roślin, globalnego ocieplenia. Dr Paweł Karpowicz wysunął postulat rezygnacji z fascynacji światem przedmiotów materialnych oraz sztucznego mnożenia potrzeb i konsumpcji.

Dr Agata Jacewicz mówiła o badaniach własnych na temat *Środowisko przyrodnicze jako źródło doświadczeń językowych i ekologicznych 5- 7- latków*. Prelegentka badała zasób słownictwa ekologicznego dzieci pięcio- i siedmioletnich z województwa podlaskiego (duże miasto, małe miasto, wieś), stosując metodę pomiaru środowiska. Badaniem objęto ponad 400 przedszkolaków. Autorka pokazała także źródła wiedzy ekologicznej dzieci.

W treści prezentacji *Plany edukacyjne nauczycieli szkół podstawowych z terenów wiejskich i małych miast województwa podlaskiego* dr Ewa Romanowska zwróciła uwagę na konieczność podnoszenia kwalifikacji zawodowych nauczycieli wynikającą ze zmiany przestrzeni politycznej, społecznej, oświatowej, rozwoju nauki i techniki, oczekiwań wobec szkoły, środowiska społecznego i rodziców uczniów a także zmian wynikających z rozwoju osobowości, kompetencji i funkcjonowania nauczyciela w określonym środowisku społeczno-kulturowym. Tu również zostały zaprezentowane badania własne, którymi objęto grupę 218 nauczycieli z 19 szkół podstawowych oraz 14 gmin województwa podlaskiego. Celem badań było poznanie opinii pedagogów zatrudnionych w szkołach z terenów wiejskich i małych miast na Podlasiu na temat planów własnego rozwoju zawodowego i przeszkód w rozwoju. Uzyskane wnioski wskazują, iż 52% badanych nie planuje studiów podyplomowych (48% ukończyło już studia podyplomowe). Główne przyczyny w niepodejmowaniu studiów podyplomowych przez nauczycieli to: koszty (40%), obowiązki rodzinne (25,8%) oraz obowiązki zawodowe (16,8%).

Kolejnym prelegentem była mgr Izabela Kaczyńska, która zapoznała uczestników sesji z tematem *Przestrzeń szkoły wyższej w budowaniu autorytetu nauczyciela akademickiego*. Autorka wskazała ważność podjętego tematu w kontekście współczesnych

przemian społeczno-cywilizacyjnych. Podkreśliła, iż tożsamość młodego człowieka buduje się przede wszystkim w szkołach wyższych w czasie szeroko rozumianego procesu wychowania i kształcenia. Zostały też przedstawione wypowiedzi studentów na temat autorytetu nauczyciela akademickiego.

W zakończeniu tej sesji mgr Anna Tywończuk-Gieniusz zajęła się tematem *Problemy zniesławienia internetowego w kontekście bezpieczeństwa jednostki*. W wystąpieniu wyjaśniono definicję zniesławienia, rozumiejąc je jako takie pomówienie osób fizycznych albo instytucji, które nadwyręży wizerunek osoby i które będzie oczernieniem. Dalej Pani Magister podkreśliła, że Internet pozbawia osobę zniesławioną praw w sytuacji, gdy 1) okres przedawnienia to jeden rok od momentu przyjęcia informacji o oczernieniu, 2) brak jest spersonalizowanego logicznie autora, który oczernia, 3) poznanie IP komputera jest według Sądu niewystarczające do wniesienia oskarżenia.

Druga sesja panelowa obradowała w tym samym czasie. Jej tematem przewodnim była *Przestrzeń społeczna – nasyciona dysfunkcją, zagrożeniami (lub w aspekcie zagrożeń)*. Moderatorzy tej sesji to dr hab. Michał Balicki oraz dr Marek Jastrzębski. Pierwsza prelegentka, dr Kamilla Łaguna-Raszkiewicz podniosła kwestie *Przestrzeni czasu i miejsca w perspektywie osób bezrobotnych. Komunikat z badań*. Zabierając głos Pani Doktor podkreśliła znaczenie pamięci miejsca jako tworzywa dla edukacji i zmiany społecznej, dalej charakteryzując bezrobotnych jako grupę o specyficznych potrzebach i oczekiwaniach.

Kryzys tożsamości współczesnego człowieka a rozwój nowych technologii podjął dr Marek Jastrzębski. Postawił on problem: w jakim sensie kryzys tożsamości człowieka współczesnego jest związany z gwałtownym rozwojem nowych technologii? Analizując ruch transhumanizmu, który postuluje radykalną transformację natury człowieka za pomocą nowoczesnych technologii, wydawać by się mogło, że to właśnie nowe technologie są główną przyczyną kryzysu tożsamości człowieka współczesnego. Dr Marek Jastrzębski podkreślił jednak, że to nie nowe technologie tylko antropologiczny redukcjonizm, jego przemożny wpływ na badaczy i ogół społeczeństwa, jest najważniejszą przyczyną sprawczą kryzysu tożsamości współczesnego człowieka. Nowe

technologie przyczyniły się do tego kryzysu tylko w tym sensie, że stanowiły dla ogółu społeczeństwa perswazyjny argument na rzecz słuszności owego redukcjonizmu często przyjmowanego w naukach przyrodniczych.

Następnie dr Andrzej Puliński zapoznał słuchaczy z zagadnieniem przestrzeni zagrożonego dzieciństwa w okresie stalinizmu na terenie województwa białostockiego. Przedstawił on wpływ ówczesnego prawa na tworzenie bezpieczeństwa dzieci, podkreślił, że było to prawo pozbawiające bezpieczeństwa pewnych grup chroniących „młode państwo”. Wskazał założenia dekretu z 1946 roku, czyli małego kodeksu karnego eliminujące w wielu przypadkach „wrogów” władzy ludowej. Omówił też tajne organizacje młodzieżowe – ich funkcjonowanie, rolę i znaczenie.

Ostatnim prelegentem w tej sesji panelowej był mgr Zbigniew Szpakowicz, omawiając *Zachowania aspołeczne dzieci i młodzieży, jako zakłócenia dla procesu nauczania*. Podkreślił on, że przemoc fizyczna jest najczęściej stosowaną formą zachowań aspołecznych, omówił też pojęcie przestępczości nieletnich. Zauważył, że szkoła podstawowa bywa często „szkołą przetrwania” dla dzieci, bowiem obserwuje się wyraźny wzrost przestępczości w szkołach. Na koniec wymienił i scharakteryzował krótko pięć kategorii przestępstw: kradzieże rozbójnicze, uszczerbek na zdrowiu, kradzież cudzej rzeczy, zgwałcenie i przestępstwa narkotykowe.

W trzeciej sesji panelowej prowadzonej na temat *Psychologiczne uwarunkowania relacji człowieka – przestrzeń jego życia*, w której moderatorami były dr hab. Eva Klčovanská oraz prof. zw. dr hab. Ewa Drozda-Senkowska, wypowiedzieli się członkowie Katedry Psychologii NWSPP. Obrady w sesji rozpoczęła dr Joanna Nawrocka prezentacją na temat *Medytacje o zagubionych znaczeniach kresu życia*. Prelegentka przedstawiła przestrzeń śmierci i umierania, jako doświadczenie więzi ze światem i z życiem na przykładzie roślin. Zaprezentowała współczesne postawy Polaków wobec śmierci i umierania podkreślając, że – zdaniem Polaków – najważniejsze towarzyszenie w śmierci to pogrzeb (75,3%), a skojarzenia i odczucia wobec słowa śmierć – to zaduma i refleksja (71,9% Polaków). Natomiast na uwagę zasługują wyniki badań świadczące o tym, że opinie i przekonania związane ze śmiercią

są silnie wysyczone lękiem a w poglądach nie ma treści duchowych. Śmierć, cały czas, kojarzy się Polakom jako postać z kosą w ręku. Prelegentka przypomniała ustalenia współczesnych badań psychologii tanatologicznej. Pytania zadawane prelegentce dotyczyły znaczenia roślin w symbolice i powiązaniu ze śmiercią. Członkowie sesji zgodzili się, że Polacy rzadko podejmują temat śmierci, a powinno się mówić o nim tak jak rozważa się inne życiowe sprawy.

Następnie dr Katarzyna Hamer omóła prezentację *Plaga przemocy?* którą przygotowała razem z Panią dr Hanną Hamer. Pani Doktor w bardzo uporządkowany i profesjonalny sposób w czytelnej prezentacji multimedialnej rozpoczęła wystąpienie od rozważania, czy Polacy czują się bezpiecznie? Otóż wyniki badań wskazują, że w 1996 roku 67% Polaków obawiało się, że może stać się ofiarą przestępstwa, zaś w 2013 roku, obawa ta dotyczyła tylko 39% Polaków. Inne badania donoszą o 64% Polaków w 2013 roku deklarujących, że czują się w Polsce bezpiecznie. Autorka odniosła wyniki badań naukowych do zestawień i danych Komendy Głównej Policji i raportu z 2012 roku, następnie dokonała porównania ze skalą zabójstw na świecie i skalą przestępstw w krajach Unii Europejskiej. Wszystkie te rozważania Pani Doktor przeprowadziła na tle pytania: skąd się bierze nieprawdziwe przekonanie o „pladze zabójstw” lub przemocy? Tutaj zdaniem prelegentki należy zwrócić uwagę na rolę mediów w kształtowaniu nierealistycznej wiedzy o świecie. Autorka podsumowała prezentację wnioskami z analizy zestawień statystycznych i wiedzy z zakresu psychologii społecznej. Refleksja jednego z uczestników sesji dotyczyła znaczenia poruszanego zagadnienia w obszarze pomocy społecznej i zwiększającej się liczby zespołów interdyscyplinarnych pracujących nad zapobieganiem przemocy.

Dr Agnieszka Iłendo-Milewska zaproponowała rozważenie kwestii *Analizy związku pomiędzy poziomem regulacji wewnętrznej uczniów gimnazjum a percepcją środowiska szkolnego, w świetle teorii samodeterminacji Deciego o Ryana*. Dr A. Iłendo-Milewska zauważyła, że w ostatnich latach coraz więcej badań koncentruje się wokół samoregulacji, dlatego w pierwszym rzędzie ważne jest poznanie i analizowanie związku pomiędzy poziomem samoregulacji a percepcją środowiska szkolnego. W drugiej kolejności

trzeba opracować wskazówki dla rodzaju działań podejmowanych w szkole, w celu zwiększenia poziomu samoregulacji uczniów w szkole. Autorka przedstawiła raporty z prowadzonych wspólnie badań w tym obszarze i na ich tle wyniki badań własnych. Omówiła także podstawę teoretyczną badań, wyjaśniła definicje, podkreśliła przyjęte założenie badawcze i omówiła krótko narzędzia badawcze. Badani to 198 uczniów gimnazjum – trzy klasy I, trzy klasy II, trzy klasy III, łącznie 94 dziewczęta i 106 chłopców, w wieku 14-17 lat.

Ostatni w tej sesji panelowej, dr n. med. Dariusz Juchnowicz, poruszył zagadnienie *Wpływu współczesnej diety na stan psychiczny człowieka*. Zagadnienie to prezentowano w następującym porządku: 1) wpływ diety na występowanie zaburzeń psychicznych; 2) zaburzenia glutenozależne; 3) oś jelitowo-mózgowa. Szczególnie podkreślono kwestię zmiany w diecie, relację dieta a koncepcje etiopatogenetyczne depresji oraz depresje na świecie a diety narodowe. Prezentowano suplementy diety, które mają związek z depresją i rodzajem spożywanych napojów a ryzykiem depresji. Krótkiej charakterystyce podlegały trzy diety dominujące w USA w latach 2004-2011, z charakterystyką badań klinicznych. Intensywna dyskusja na temat znaczenia przestrzeni życia człowieka w rozprawach psychologii społecznej podsumowała trzecią sesję panelową.

Czwarta, to sesja panelowa *Przestrzeń życia człowieka – w kontekście bezpieczeństwa i zagrożeń – wyzwanie dla edukacji dla bezpieczeństwa*. Obradami tej sesji kierowali: prof. zw. dr hab. Piotr Majer oraz dr Zbigniew Siemak. Rozpoczął dr Wiesław Smolski prezentacją na temat *Bezpieczeństwo młodzieży szkolnej – wyniki badań własnych*, przygotowaną wspólnie z drem Zbigniewem Siemakiem. Prelegent zwięźle omówił wyniki badań 120 uczniów białostockich szkół za pomocą sondażu diagnostycznego. Kwestionariusz ankiety obejmował następujące problemy badawcze:

- Jaki jest poziom zadowolenia z życia?
- Jaki jest poziom poczucia bezpieczeństwa na terenie miasta Białegostoku?
- Jakie czynniki stanowią największe zagrożenie dla bezpieczeństwa?

- Jakie zagrożenia bezpieczeństwa występują na terenie szkoły?
- Kto (jaka instytucja) wpływa i w jakim stopniu na poczucie bezpieczeństwa?

Dalej z referatem *Edukacja dla bezpieczeństwa – jako czynnik kształtujący bezpieczną przestrzeń dzieci i młodzieży* wystąpił dr Bogdan Chmieliński. W wystąpieniu znalazły się wymagania, cele oraz treści nauczania przedmiotu *Edukacja dla bezpieczeństwa*. Prelegent stawiane tezy uzasadniał na licznych przykładach, w kontekście szerokiej gamy zagrożeń, spotykanych zarówno w Polsce, jak i na świecie. Autor krytycznie odniósł się do braku przedmiotu *Edukacja dla bezpieczeństwa* na studiach wyższych oraz powielania treści nauczania w gimnazjum i szkole średniej. Zdaniem Pana Doktora w celu zapewnienia wysokiej efektywności nauczania takiego przedmiotu dążyć do maksymalnego upracticznienia zajęć ucząc i utrwalając umiejętności potrzebne w codziennym życiu, w konkretnych sytuacjach zagrożenia i nieszczęśliwych wypadków.

Dr Andrzej Urbanek wspólnie z dr Stanisławem Kozdrowskim ustosunkowali się do kwestii *Przestrzeni bezpieczeństwa ekologicznego w życiu człowieka*. W krótkim wystąpieniu dr A. Urbanek pokazał problematykę bezpieczeństwa ekologicznego w życiu człowieka, szczególną uwagę zwracając na rolę i znaczenie człowieka w środowisku, zarówno w aspekcie teoretycznym jak i historycznym. Odniósł się również do zagrożeń i nowych wyzwań stawianych bezpieczeństwu ekologicznemu. W podsumowaniu przedstawił skutki, jakie wynikają z niewłaściwego użytkowania środowiska przez człowieka.

Na temat *Szans, zagrożeń i wzywań bezpieczeństwa w strategicznych dokumentach rozwoju państwa* mówił dr inż. Marek Strzoda. Wystąpienie dotyczyło kształtowania bezpieczeństwa społeczeństwa w perspektywie 2030 r. Zaprezentowano Strategię Rozwoju Państwa, w tym wybrane strategie sektorowe rozwoju transportu, kapitału ludzkiego, kapitału społecznego, energetycznego i bezpieczeństwa narodowego. Pan Doktor podjął próbę odpowiedzi na pytanie: W jaki sposób państwo stwarza warunki do kształtowania bezpieczeństwa społeczeństwa?

W ostatnim referacie podczas tej sesji panelowej dr Karolina Malinowska-Krutul przedstawiła swój punkt widzenia *Prawnych aspektów bezpieczeństwa tymczasowo aresztowanego*, prezentując podstawy prawne i procedurę tymczasowego aresztowania. Autorka w formie tabelarycznej przedstawiła statystykę tymczasowego aresztowania tak w skali kraju, jak i województwa zwracając uwagę na duży odsetek ludzi niesłusznie aresztowanych. Ostatecznie rozgorzała dyskusja na temat bezpieczeństwa przestrzeni życia człowieka w dobie zagrożeń asymetrycznych.

Po zakończeniu obrad w sesjach panelowych ich moderatorzy dokonali krótkiego zbilansowania wystąpień na spotkaniu plenarnym. Prof. zw. dr hab. Jadwiga Izdebska dokonała podsumowania Konferencji i wraz z Panią Prof. Ewą Drozda-Senkowską oraz Panem dr Zbigniewem Siemakiem nakreślili kierunki dalszych prac naukowo-badawczych związanych z problematyką przestrzeni życia człowieka.